

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2023-09-28
Stockholm

Mål nr
M 6204-22

Sid 1 (16)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-05-10 i mål nr M 1526-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

Arise Wind HoldCo 10 AB, 559075-2746

Ombud: Advokat T.A och jur.kand. L.R

Motpart

1. Länsstyrelsen i Jämtlands län
2. Länsstyrelsen Västernorrlands län
3. Finnåbygdens Intresseförening, 802509-6002
4. P.A
5. R.B
6. M.H
7. T.H

Dok.Id 1944648

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	Telefax	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	---	----------------	---

8. T.H2

9. P.M

10. U.T

SAKEN

Tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation med vindkraftverk,
Finnåbergets vindkraftsanläggning, på fastigheterna A, B i Sollefteå kommun och C i
Ragunda kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ändrar Mark- och miljööverdomstolen villkor 7, 14, 16 och 20 så att de får följande lydelse.

7. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga 40 dBA.

Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska utföras så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer samt när tillsynsmyndigheten anser att kontroll av ljudnivån är befogad. Den första kontrollen ska dock ske inom ett år från det att alla vindkraftverken är driftsatta, såvida tillsynsmyndigheten inte medger annat.

Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar och beskrivas i verksamhetens kontrollprogram.

14. Bolaget ska bjuda in berörda samebyar till samråd om lämpliga skyddsåtgärder för att minska konsekvenserna för rennäringen.

Inför och under anläggningsfasen ska bolaget bjuda in berörda samebyar till samråd *dels* om tidsplanen för anläggningsarbetena i god tid före byggstart för att eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt, *dels* om utformningen av anläggningen för att markskador och eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt t.ex. vid utformningen av vägar, ledningsdragningar och hantering av markskikt.

16. Under driftsfasen ska bolaget årligen bjuda in berörda samebyar till samråd som ska hållas senast den 1 augusti, för ömsesidig information som kan vara av vikt för att undvika störningar för renskötseln i området. Berörda samebyar som inte deltar vid ett möte ska informeras skriftligen och lämnas möjlighet att framföra synpunkter.

20. För det fall det blir nödvändigt att flytta renar förbi vindkraftparken eller samla in renar, i båda fallen inom fem kilometer från vindkraftverk, ska bolaget stänga av sådana vindkraftverk vid högst två tillfällen per vinterperiod (den 1 oktober till och med den 30 april) och då under högst tre dygn per sådant tillfälle. Begäran av berörd sameby ska framställas till bolaget senast tre dagar innan avstängningen önskas.

2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen villkor 17–18 och delegation D3 samt föreskriver ett nytt villkor 17 enligt följande.

17. Om berörda samebyar under tillståndstiden bedömer att behov av kompensationsåtgärder avseende tekniska hjälpmedel föreligger vid splittring av eller planerad flytt av renhjorden inom fem kilometer från vindkraftverk, ska verksamhetsutövaren på begäran av berörd sameby bekosta dessa. Den sammanlagda kostnaden för sådana kompensationsåtgärder får uppgå till högst 400 000 kr. Utbetalning ska ske först efter att berörd sameby verifierat kostnaden för åtgärden.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Arise Wind HoldCo 10 AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra villkor 7 på följande sätt (yrkade strykningar överstrukna och yrkade ändringar i kursiv) samt upphäva villkor 14–18, 20 och delegationsföreskriften D3 och ersätta dessa med ett nytt villkor 14 med följande lydelse.

Villkor 7

Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga 40 dBA.

Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska utföras så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer samt när tillsynsmyndigheten anser att kontroll av ljudnivån är befogad. Den första kontrollen ska dock ske inom ett år från det att alla vindkraftverken är driftsatta, *såvida tillsynsmyndigheten inte medger annat.*

~~Den första kontrollen skall även innehålla immissionsmätningar. Omfattningen av immissionsmätningarna ska godkännas av tillsynsmyndigheten.~~

Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar och beskrivas i verksamhetens kontrollprogram.

Villkor 14

Bolaget ska bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd om lämpliga skyddsåtgärder för att minska konsekvenserna för rennäringen.

Bolaget ska därför inför och under anläggningsfasen

- bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd om tidplanen för anläggningsarbetena i god tid före byggstart för att eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt,
- bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd om utformningen av anläggningen för att markskador och eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt t.ex. vid utformningen av vägar, ledningsdragningar och hantering av markskikt.

Bolaget ska därför under driftsfasen

- årligen, inför tid på året då renar får vistas i området, bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd för ömsesidig information som kan vara av vikt för att undvika störningar för renskötseln i området,
- för det fall det blir nödvändigt att flytta förbi vindkraftparken eller samla in renar, i båda fall inom tre km från vindkraftverk, ska verksamhetsutövaren stänga av sådana vindkraftverk vid högst två tillfällen per vinterperiod (den 1 oktober - den 30 april) och då under högst tre dygn per respektive sådant tillfälle. Begäran av berörd sameby ska framställas till bolaget senast tre dagar innan avstängningen önskas.

Om Mark- och miljööverdomstolen anser att det efter återförvisningen till miljöprövningsdelegation varit möjligt att föreskriva ytterligare villkor avseende rennäringen har bolaget i andra hand medgett att ett ytterligare villkor till skydd för rennäringen föreskrivs enligt följande.

Om berörda samebyar, under tillståndstiden bedömer att behov av kompensationsåtgärder avseende tekniska hjälpmedel föreligger vid splittring av eller planerad flytt av renhjorden inom 3 kilometer från vindkraftverk, ska verksamhetsutövaren på begäran av berörd sameby bekosta dessa. Den sammanlagda kostnaden för sådana kompensationsåtgärder får uppgå till högst 400 000 kr. Utbetalning ska ske först efter att berörd sameby verifierat kostnaden för åtgärden.

Finnåbygdens Intresseförening har motsatt sig att villkor 7 ändras.

P.M har motsatt sig att villkor 7 ändras så att kravet om immissionsmätning tas bort.

M.H, T.H och **T.H2** har inte angett någon inställning till bolagets överklagande men har, som det får förstås, motsatt sig att tillstånd ges.

P.A, R.B och **U.T** har fått tillfälle att svara på bolagets överklagande men har inte hörts av.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har motsatt sig att villkor 15 och delegation D3 upphävs och i övrigt föreslagit alternativa formuleringar av vissa villkor. När det gäller bolagets andrahandsyrkande anser länsstyrelsen att följande formulering, med tillägg av ett villkor om ekonomisk ersättning, bör användas.

Om berörda samebyar under tillståndstiden bedömer att behov av kompensationsåtgärder föreligger, ska verksamhetsutövaren på begäran av berörd sameby bekosta kompensationsåtgärder för samebyns renskötsel. Kompensationsåtgärder kan avse stödutfodring av renar, hägn, extra personal och tekniska hjälpmedel vid exempelvis flytt eller om hjorden splittras inom fem kilometers radie från verksamhetsområdet. Det kan även avse alternativa lämpliga skydds- eller kompensationsåtgärder som tillsynsmyndigheten får besluta om ifall samebyarna och bolaget inte kan komma överens om detta.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har medgett bolagets yrkande om ändring av villkor 7 men motsatt sig överklagandet i övrigt.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sametinget har yttrat sig i målet och anfört bland annat följande.

Villkoren bör inte ändras på det sätt som bolaget yrkat. Villkor till skydd för rennäringen ska säkerställa att renskötsel kan bedrivas i området trots en uppförd

vindkraftpark. Det innebär att villkoren måste utformas så att de är relevanta under hela driftperioden, inklusive avveckling, och ta höjd för att omvärldsfaktorer som klimatförändringar, teknikutveckling och drivmedelspriser kan komma att påverka renskötselns bedrivande. Sådan påverkan kan t.ex. innebära att ett tekniskt hjälpmedel blir irrelevant till förmån för ett mer miljövänligt alternativ, att ett betesområde som anses obehövt för en sameby blir viktigt för en annan eller att användningen av lastbilstransporter minskar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkter för prövningen

Miljöprövningsdelegationen avslag den 9 oktober 2018 bolagets ansökan om tillstånd med motiveringen att gruppstationen för vindkraft inte kunde samexistera med rennäringen. Mark- och miljödomstolen gjorde motsatt bedömning, upphävde beslutet och återförvisade ärendet till miljöprövningsdelegationen för prövning av ansökan i dess helhet och – om tillstånd skulle lämnas – bestämmande av villkor (dom den 27 januari 2020 i mål nr M 3132-18). Miljöprövningsdelegationen gav sedan tillstånd, vilket fastställdes av mark- och miljödomstolen med vissa ändringar av villkoren.

I Mark- och miljööverdomstolen har endast bolagets överklagande fått prövningstillstånd. Det innebär att Mark- och miljööverdomstolen endast kan pröva bolagets yrkanden, som avser ändring av villkor 7 om bullermätningar och av villkoren till skydd för rennäringen. Vad som anförts om förutsättningarna för att alls ge tillstånd samt om påverkan på t.ex. djurlivet och en kallkälla tas därför inte upp i denna dom.

Villkor 7 om bullermätningar

Bolaget har yrkat att villkor 7 ska ändras så att kontroll av den ekvivalenta ljudnivån inte behöver ske inom ett år från driftsättning om tillsynsmyndigheten medger annat. Som grund för det yrkandet har bolaget anført att väderförhållandena kan vara sådana att tiden inte är möjlig att innehålla. *Finnåbygdens intresseförening* har motsatt sig ändringen och anført att tidsfristen är skälig. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har

föreslagit följande alternativa formulering: ”Den första kontrollen ska ske inom ett år från det att alla vindkraftverken är driftsatta. Om de omgivningsfaktorer som krävs för en mätning inte uppfylls under den tiden kan tillsynsmyndigheten meddela annan tidsfrist.” *Övriga motparter* har inte haft något att invända mot ändringen.

Bolaget har även yrkat att villkor 7 ska ändras så att det inte föreskriver att den första kontrollen ska innehålla immissionsmätningar. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har medgett yrkandet och anfört att det inte bör regleras i detalj i villkoret hur det ska kontrolleras, medan *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har anfört att det behöver vara möjligt att vid behov ställa krav på immissionsmätning. *P.M* har motsatt sig yrkandet och anfört att den komplexa topografin i området försvårar matematiska beräkningar. *Finnåbygdens intresseförening* har motsatt sig yrkandet och anfört att villkor 7 ska gälla för att säkerställa en tillförlitlig kontroll av om ljudnivån i verkligheten motsvarar den som är beslutad.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Det kan inte uteslutas att en viss fördröjning av den första mätningen kan vara motiverad för att den ska kunna ske under gynnsamma väderförhållanden. Det är emellertid inte nödvändigt att ange förutsättningarna för undantag så detaljerat som i förslaget från Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bolagets yrkande i denna del ska därför bifallas.

Enligt 22 kap. 25 § första stycket 3 miljöbalken ska en dom som innebär att tillstånd ges till en verksamhet i förekommande fall innehålla bestämmelser om tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Hur noggrant kontrollen ska anges i villkoren, och vad som kan överlämnas till tillsynen och därmed anges i kontrollprogrammet i stället, är en avvägningsfråga (jämför rättsfallen MÖD 2003:131 och MÖD 2009:2). Det har emellertid inte framkommit någon omständighet som motiverar att metoden för bullermätning behöver regleras i tillståndet i detta fall. Villkoret ska därför också ändras så att kravet om obligatorisk immissionsmätning utgår.

Villkor till skydd för rennäringen

Allmänna utgångspunkter

De villkor som bolaget föreslagit till skydd för rennäringen innebär sammanfattningsvis att bolaget ska bjuda in tre berörda samebyar till samråd dels inför och under anläggningsfasen, dels årligen under driftsfasen, samt att bolaget på begäran av berörd sameby ska stänga av vindkraftverk när flytt eller insamling av renar sker inom ett avstånd av tre kilometer från vindkraftverk.

Enligt de villkor som förskrivits av underinstanserna ska bolaget också tillhandahålla tekniska hjälpmedel vid planerad flytt av renar och i händelse av att renhjorden skingras, i båda fallen under förutsättning att det sker inom fem kilometer från vindkraftverken. Även skyldigheten att stänga av vindkraftverk vid flytt och insamling gäller enligt beslutade villkor inom avståndet fem kilometer. Om parterna blir oense om behovet eller behovets omfattning enligt dessa villkor (villkor 17, 18 och 20) får tillsynsmyndigheten avgöra frågan enligt delegation D3.

Bolaget har angående de beslutade villkoren anfört dels att frågan om påverkan på rennäringen avgjorts slutligt genom att mark- och miljödomstolen tog ställning i villkorsfrågan i samband med återförvisningen i mål nr M 3132-18, dels att skyldigheterna är för långtgående och att såväl villkoren som delegationen till tillsynsmyndigheten är oförutsägbara och rättsosäkra samt att delegationen i sig inte heller avser frågor av mindre betydelse. För det fall att ytterligare villkor till skydd för rennäringen ändå ska föreskrivas anser bolaget att det i vart fall behöver kombineras med en beloppsgräns. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har anfört att en sammanslagning av villkoren inte tillför något, utan snarare gör det villkoren mindre överskådliga och svårare för tillsynen. Uppdelningen av villkoren bör därför kvarstå. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har å sin sida anfört att ett bifall till bolagets talan skulle innebära en försämring av det generella skyddet för rennäringen, men att villkoren kan formuleras om för att öka förutsägbarheten. *Sametinget* har framfört att de överklagade villkoren utgör ett mer ändamålsenligt skydd för rennäringen än bolagets förslag till ändring.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att den domstolen i samband med återförvisningen inte tog ställning till vilka villkor som ska gälla till skydd för rennäringen. Det har därför varit möjligt att vid den fortsatta prövningen föreskriva strängare villkor i förhållande till bolaget än de som bolaget föreslagit. De berörda samebyarna har dock fått tillfälle att yttra sig över bolagets villkorsförslag men inte yttrat sig. Ändringar av de villkor som bolaget ursprungligen föreslagit bör därför göras med viss försiktighet.

Domstolen har gått igenom utredningen i målet och kan konstatera att situationen för rennäringen visserligen är ansträngd i området men att den planerade vindkraftsparken skulle ha en begränsad påverkan på renskötseln så som förhållandena ser ut idag. En av de berörda samebyarna (Raedtievaerie) har anfört att den inte nyttjar verksamhetsområdet alls medan övriga två (Jijnjevaerie och Ohredahke) har anfört att området kan ha betydelse men endast i undantagsfall. Enligt de renbruksplaner som getts in har Ohredahke sameby betestrakt inom hela vindkraftsparkens verksamhetsområde medan betestrakten för Jijnjevaerie sameby slutar ungefär där verksamhetsområdet börjar. Jijnjevaerie sameby motsatte sig ansökan under den inledande handläggningen vid miljöprövningsdelegationen och har sedan inte yttrat sig. Ohredahke och Raedtievaerie samebyar har anfört att de inte motsätter sig ansökan.

Med hänsyn till Ohredahke samebys inställning och att samebyarna inte invänt mot föreslagna villkor samt att vindkraftsparken åtminstone för närvarande inte kan väntas medföra några mer påtagliga störningar för rennäringen anser Mark- och miljööverdomstolen att det saknas skäl för att skärpa villkoren i så hög utsträckning som underinstanserna gjort. Det finns dock anledning att behålla delar av de villkor som mark- och miljödomstolen bestämt och som särskilt lyfts fram av länsstyrelserna. I likhet med Länsstyrelsen i Jämtlands län anser Mark- och miljööverdomstolen att uppdelningen i de olika villkoren bör kvarstå. Mot denna bakgrund görs en bedömning av respektive villkor som är uppe till prövning nedan.

Villkor 14

Länsstyrelserna har anfört att berörda samebyar inte bör pekats ut. *Bolaget* har inte särskilt berört denna fråga i sitt överklagande.

Mark- och miljööverdomstolen anser att begreppet ”berörd sameby” bör användas i detta fall eftersom villkoren inte är särskilt anpassade efter någon specifik sameby och vilka samebyar som berörs kan komma att förändras under tillståndstiden. Som mark- och miljödomstolen har konstaterat kan verksamhetsutövaren, vid tveksamhet, också få besked från länsstyrelsen om vilka samebyar som är berörda. Det finns emellertid inget hinder mot att föra in en samrådsskyldighet om tidsplanen för anläggningsarbetena och i övrigt vidta vissa språkliga justeringar i enlighet med den del av bolagets yrkande som kan hänföras till detta villkor.

Villkor 15

Länsstyrelserna har anfört att villkor 15 om åtgärder för att minimera damning och förlust av renbete under anläggningsskedet är motiverat och bör kvarstå. *Bolaget* har inte fört fram några argument som tar sikte på just detta villkor.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i länsstyrelsernas bedömning om att villkoret bör vara kvar.

Villkor 16

Bolaget har anfört att det är ytterst oklart vilka förpliktelser som åligger bolaget enligt nuvarande lydelse av villkoret och att det är viktigt att miljötillstånd förenas med villkor som inte ger utrymme för olika tolkningar. *Länsstyrelserna* har ansett att villkoret om samråd under driftsfasen ska innehålla ett sista datum för samråd samt ändras så att det inte kräver ett möte. De förordar följande formulering: ”Bolaget ska bjuda in berörda samebyar till samråd som ska hållas senast den 1 augusti. Berörda samebyar som inte deltar vid ett möte ska informeras skriftligen och lämnas möjlighet att framföra synpunkter.” *Bolaget*, som inledningsvis framhöll att det är oklart om

datumet den 1 augusti syftar på tidpunkten för samrådet eller för inbjudan till samrådet, har inte kommenterat detta förslag närmare. I bolagets yrkande ingår dock ett tillägg om att samrådet ska avse ömsesidig information mellan bolaget och samebyarna.

Mark- och miljööverdomstolen anser att den formulering som länsstyrelserna förordar uppfyller de tydlighetskrav som bolaget efterfrågar och framstår även i övrigt som lämplig, med tillägg av att samrådet ska avse ömsesidig information. Inte heller i detta villkor behöver de berörda samebyarna särskilt namnges.

Villkor 17, 18 och 20 samt delegation D3

Bolaget har framhållit att villkor 17 och 18 är oförutsägbara och inte innehåller någon begränsning kring varken hur många gånger tillhandahållandet av tekniska hjälpmedel kan bli aktuellt eller vilka eller hur många sådana hjälpmedel som potentiellt kan behöva tillhandahållas varje gång. Delegationen innebär också att det krävs ytterligare en prövning för att villkoren ska kunna tillämpas korrekt. Med tanke på att tidsfristen i villkor 18 endast är 72 timmar ifrågasätter bolaget hur tillsynsmyndigheten ska hinna fatta beslut avseende skäligheten inom den tiden.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört att andra vindkraftsanläggningar har liknande villkor i sina tillstånd och att, även om lydelsen ”skälig omfattning” gör villkoret svårtolkat kan det fastställas i god tid inför vinterbetessäsongen vid det årliga samrådet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har anfört att bolagets yrkande innebär en försämring av det generella skyddet för rennäringen och villkoren har varit en förutsättning för tillåtligheten hos underinstanserna. En bättre förutsebarhet kan uppnås utan att villkoren upphävs. Om det finns behov av kompensationsåtgärder anser länsstyrelsen att det ska vara möjligt för berörda samebyar att begära dessa vid påverkan inom fem kilometers radie från vindkraftparkens verksamhetsområde i enlighet med vad som angavs i Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 14 juni 2022 i mål nr M 5750-21.

Sametinget har som framgått ovan huvudsakligen anfört att villkor till skydd för rennäringen ska säkerställa att renskötsel kan bedrivas även med beaktande av ändrade förhållanden som bland annat kan innebära att ett betesområde som anses obehövt för en sameby kan bli viktigt för en annan.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning avseende villkor 17 och 18 samt delegationsbestämmelsen D3.

Som nämnts ovan har förhållandena i målet varit sådana att en skärpning av villkoren efter den tidigare återförvisningen till miljöprövningsdelegationen borde ha skett med viss försiktighet. De nu aktuella villkoren har tillkommit utan att någon av de berörda samebyarna har påkallat det. Villkor 17 och 18 innehåller ingen begränsning av verksamhetsutövarens ekonomiska ansvar och det rör sig också om ett relativt stort antal potentiella kompensationsåtgärder som kan bli aktuella. Villkoren kan därför, som bolaget har framhållit, inte anses uppfylla grundläggande krav på förutsägbarhet och riskerar att bli oskäligt betungande för verksamhetsutövaren. Det är inte heller fråga om sådana villkor av mindre betydelse som är möjliga att delegera till tillsynsmyndigheten enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen gör därför bedömningen att det i vart fall är nödvändigt att förtydliga och begränsa bolagets ekonomiska ansvar för de kompensationsåtgärder som kan bli aktuella. (Jämför Mark- och miljööverdomstolens dom den 14 juni 2022 i mål nr M 5750-21.)

Bolaget har i andra hand föreslagit en villkorsformulering som bland annat innebär att det ekonomiska ansvaret för kompensationsåtgärderna begränsas till 400 000 kr. Länsstyrelsen i Jämtlands län har, för det fall att det villkoret skulle godkännas, föreslagit vissa justeringar som också skulle omfatta kompensationsåtgärder som inte har beslutats av underinstanserna.

Tillståndet för vindkraftparken gäller för en betydande tid framöver och, som *sametinget* har framhållit, kan rennäringens behov av området komma att förändras under tillståndstiden. Samtidigt har det framkommit att vindkraftparken för närvarande

inte förväntas medföra några påtagliga störningar för rennäringen och Ohredahke sameby, som annars har betestrakt inom hela verksamhetsområdet, har inte heller motsatt sig ansökan. Behovet av kompensationsåtgärder kan därför inte förväntas vara särskilt stort. Sammantaget anser Mark- och miljööverdomstolen att bolagets andrahandsyrkande utgör en lämplig avvägning av dessa omständigheter. Länsstyrelsen i Jämtlands län har inte överklagat mark- och miljödomstolens dom och det saknas skäl att ålägga bolaget ansvar för ytterligare kompensationsåtgärder. Villkor 17 och 18 samt delegationsbestämmelsen D3 ska därför upphävas och ersättas av ett nytt villkor med utgångspunkt i bolagets andrahandsyrkande. En kvarstående fråga är dock om villkoret ska gälla inom en radie av tre eller fem kilometer från vindkraftverken, se närmare om den frågan nedan.

Bolaget har anfört att den aktuella stoppregleringen i villkor 20 ska gälla inom tre, och inte fem, kilometer och hänvisar till sin utredning som utgått från ett geografiskt påverkansområde avseende projektområdet plus en buffertzona om tre kilometer från projektområdesgränsen. Bolaget anser att förhållandena på platsen gör att det är rimligt att anta en mindre undvikandezon för Finnåberget än för andra områden, men att bolaget i sin utredning ändå av försiktighetsskäl har använt samma undvikelsezon som Mark- och miljööverdomstolen utgick ifrån i sin dom för Gabrielsberget (Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 24 november 2017 i mål nr M 10882-16).

Av en rapport från Enetjärn Natur AB (Finnåbergets vindkraftanläggning, Verksamhetens påverkan på rennäringens funktionella samband och kumulativa effekter för rennäringen, den 20 december 2018) som bolaget lämnade in i mark- och miljödomstolen framgår att utredningen utgått från ett påverkansområde om tre kilometer från vindkraftparkens projektområde, men att det är svårt att med säkerhet bedöma i vilken omfattning, på vilket sätt och på vilket avstånd parken ger upphov till undvikelseffekter. Det kan därvid noteras att bolagets nu framställda yrkande avser en skyddszon om 3 km från ”vindkraftverk” och inte från projektområdesgränsen. Skyddszonen i villkor 20 utgår från ”vindkraftverken”, medan mark- och miljödomstolens villkor 17 och 18 utgår från ”vindparksområdet” respektive ”vindkraftparken”.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har gjort bedömningen att fem kilometer är en rimlig gräns eftersom det är inom gränsen för var renar kan uppvisa undvikandebeteende men det kan bero på landskapets topografi och andra faktorer, vilket innebär att det möjligen kan ske på längre avstånd. Renarnas passage nära parken kommer inte vara varaktig eller frekvent återkommande och störningen för bolaget bedöms därför inte bli allvarlig.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning avseende villkor 20.

Hur stor undvikandezon som en vindkraftverksamhet ger upphov till går inte att exakt slå fast. Det kan dock antas att omfattningen av undvikandezonen varierar beroende på lokala faktorer såsom t.ex. topografi och vindkraftparkens storlek. Med beaktande av försiktighetsprincipen har Mark- och miljööverdomstolen i tidigare avgöranden uppskattat undvikandezonen till fem kilometer (se Mark- och miljööverdomstolens avgöranden den 23 november 2011 i mål nr M 824-11, M 825-11 och M 847-11). I sitt avgörande avseende Gabrielsberget (se ovan) har Mark- och miljööverdomstolen, vid bedömning av ett villkor om utfodring och efter en omfattande utredning av förhållandena på den aktuella platsen, tagit hänsyn till en buffertzonen inom tre kilometer från parken. I Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr M 5750-21 har dock återigen en skyddszone om fem kilometer föreskrivits.

Av bolagets egen utredning framgår att vindkraftverken kommer ha mycket liten påverkan på renskötseln i området. Länsstyrelsen i Jämtlands län har också framhållit att renarnas passage nära parken inte kommer vara varaktig eller frekvent återkommande, varför störningen för bolaget inte bedöms bli allvarlig. Mot denna bakgrund samt med beaktande av att ovannämnda villkor om kompensationsåtgärder kommer att innehålla en relativt låg beloppsgräns och villkor 20 endast omfattar en skyldighet att stänga av vindkraftverken vid högst två tillfällen per vinterperiod och då högst tre dagar per tillfälle anser Mark- och miljööverdomstolen att en skyddszone om fem kilometer från vindkraftverk i detta fall inte kan anses alltför betungande för bolaget. Med beaktande av försiktighetsprincipen bör därför denna gräns föreskrivas i såväl det nya villkoret om kompensationsåtgärder som i villkor 20. Övriga justeringar som bolaget har yrkat av villkor 20 är emellertid rimliga och bör föreskrivas.

Sammanfattning

Utifrån dessa ställningstaganden ska bolagets överklagande delvis bifallas. Villkor 7, 14, 16 och 20 ska ändras på det sätt som framgår av domslutet. Villkor 17 och 18 samt delegationsbestämmelsen D3 ska upphävas och ersättas av ett nytt villkor 17 som också framgår av domslutet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Mikael Hagelroth och Petra Bergman, referent, samt tekniska rådet Claes Becker.

Rättelse/komplettering

Dom, 2022-05-10

Komplettering, 2022-05-10

Beslut av: chefsrådmannen Marit Åkerblom

Komplettering jml 33 § ÄL

Mark- och miljödomstolen har på grund av misstag inte beslutat avseende vindkraftverkens placering och höjd samt rotorbladens svepyta.

Villkor 2a ska rätteligen ha följande utformning. Vindkraftverk, kranplaner, upplagsytor och vägar ska placeras inom markerade områden i bilaga 1. Markförlagd kabel ska placeras inom markerad flyttmån för väg i bilaga 1. Övrig infrastruktur, som t. ex. kopplingskiosker, får placeras inom samtliga markerade områden i bilaga 1.

Vindkraftverkens totalhöjd får vara maximalt 240 meter och rotorbladens svepyta får inte hamna utanför verksamhetsområdet.

Parterna har inte beretts tillfälle att yttras sig före kompletteringen då detta bedömts uppenbart obehövt.

Rättelse, 2022-05-23

Beslut av: chefsrådmannen Marit Åkerblom

Rättelse jml 33 § ÄL

Komplettering den 10 maj har av förbiseende fått felaktig utformning. Vad som tidigare föreskrivits i villkor 2 a, stycke 2, ska alltså vara gällande.

Villkor 2a-b ersätter tidigare villkor 2.

PARTER

Klagande

1. P.A

2. R.B

3. Finnåbygdens Intresseförening

4. M.H

5. T.H

6. T.H2

7. P.M

8. U.T

Klagande och motpart

Arise Wind HoldCo 10 AB, 559075-2746

Ombud: Advokat T.A och jur.kand. L.R

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708	Storgatan 6	063-15 06 00		måndag –
831 28 Östersund		E-post: mmd.ostersund@dom.se		fredag
		www.ostersundstingsratt.domstol.se		08:00–16:00

Motpart

Länsstyrelsen Västernorrland

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands beslut 2021-04-28 i ärende nr 551-787-2020, se **bilaga 1**

SAKEN

Tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation med vindkraftverk, Finnåbergets vindkraftsanläggning, A, B i Sollefteå kommun och C i Ragunda kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet enbart enligt nedan. När det i domslutet hänvisas till bilaga 1 avses bilaga 1 till det överklagade beslutet.

Tillståndsmeningen ska ha följande lydelse: Mark- och miljödomstolen lämnar Arise Wind HoldCo 10 AB (bolaget), 559075-2746, tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation med maximalt 26 vindkraftverk på fastigheterna A och B i Sollefteå kommun samt C i Ragunda kommun, Västernorrlands och Jämtlands län.

Villkor

2a) Kranplaner, upplagsytor och vägar ska placeras inom markerade områden i bilaga 1. Markförlagd kabel ska placeras inom markerad flyttmån för väg i bilaga 1. Övrig infrastruktur, som t.ex. kopplingskiosker, får placeras inom samtliga markerade områden i bilaga 1.

Om kranplaner, upplagsytor, vägar, markförlagd kabel eller övriga anläggningsdelar

placeras utanför områden markerade i bilaga 1, ska berörda områden inventeras

med avseende på natur- och kulturmiljö och resultaten av inventeringen redovisas för tillsynsmyndigheten tillsammans med det slutliga förslaget till parkutformning.

b) Ett förslag till anläggningsutformning med angivande av slutlig placering av vindkraftverk, väg- och ledningsdragningar, vägförstärkningar, uppläggnings- och uppställningsytor, transformatorstationer samt andra byggnader och anläggningar för vindkraftens behov ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan anläggningsarbeten påbörjas. Verk, vägar, kranplaner etc. ska anläggas så att behov av sprängning och uttag av massor beaktas. Därför ska även behovet av sprängning och uttag av massor redovisas och motiveras. Anläggningsarbeten får inte påbörjas förrän tillsynsmyndigheten godkänt anläggningsutformningen.

7. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga 40 dBA.

Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska utföras så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer samt när tillsynsmyndigheten anser att kontroll av ljudnivån är befogad. Den första kontrollen ska dock ske inom ett år från det att alla vindkraftverken är driftsatta. Den första kontrollen skall även innehålla immissionsmätningar. Omfattningen av immissionsmätningarna ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar eller immissionsmätningar och beskrivas i verksamhetens kontrollprogram.

14. Inför och under anläggningsfasen ska bolaget bjuda in berörda samebyar till samråd om utformningen av anläggningen för att markskador och eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt exempelvis vid utformningen av vägar, ledningsdragningar och hantering av markskikt.

16. Bolaget ska årligen bjuda in berörda samebyar till samråd kring åtgärder och aktiviteter som planeras att ske inom vindparken under den nästföljande vinterbetsperioden, 1 oktober till och med 30 april. Samrådet ska ske senast den 1 augusti och kontakt ska tas med ordföranden i respektive sameby eller med den kontaktperson som samebyn ger uppdraget till.

17. Vid planerad flytt av renar genom eller inom en fem kilometers radie från vindparksområdet ska bolaget på berörda samebyars begäran säkerställa att tekniska hjälpmedel i skälig omfattning såsom hägn, helikopter och/eller snöskotrar tillhandahålls inom 14 dagar från att berörda samebyar påtalat behovet, förutsatt att samebyarna underrättat bolaget om planeringen. Alternativt kan bolaget komma överens med berörda samebyar om tid för uppfyllandet. Sådan överenskommelse ska omgående meddelas tillsynsmyndigheten.

18. För det fall att renhjorden splittras inom vindkraftparken eller inom en fem kilometers radie från vindkraftparken ska bolaget säkerställa att tekniska hjälpmedel tillhandahålls i skälig omfattning som behövs för att samla renhjorden igen. Hjälpmedel ska tillhandahållas inom 72 timmar från det att berörda samebyar upplyst bolaget. Alternativt kan bolaget komma överens med berörda samebyar om tid för uppfyllandet. Sådan överenskommelse ska omgående meddelas tillsynsmyndigheten.

19. Upphävs.

Delegationer

D 6. Tillsynsmyndigheten får, under de förutsättningar som anges i villkor 2 a), besluta om mindre avsteg från planerad placering av kranplaner, upplagsytor, vägar, markförlagd kabel eller övriga anläggningsdelar.

Övrigt

1. Vad Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Västernorrland i övrigt förordnat ska alltjämt gälla.
  2. T.H2s yrkande om återställande av vattenkälla avvisas.
  3. T.H2s yrkande om ersättning avslås.
-

BAKGRUND

Arise Wind HoldCo 10 AB (nedan benämnt bolaget eller Bolaget) har ansökt om tillstånd för uppförande och drift av en vindkraftsanläggning vid Finnåberget. Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västernorrlands län (miljöprövningsdelegationen) avslog ansökan 2018. Som skäl angavs sammanfattningsvis att verksamhetens påverkan på möjligheterna att bedriva rennärning i området utgjorde hinder för den sökta verksamheten.

Bolaget överklagade beslutet till mark- och miljödomstolen, som upphävde beslutet och återförvisade målet till miljöprövningsdelegationen. Mark- och miljödomstolen uttalade i domen att rennäringen inte utgör hinder för etablering av vindkraft vid Finnåberget.

Miljöprövningsdelegationen har nu gett tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation med vindkraftverk, se domsbilaga 1. Bolaget har, liksom ett antal privatpersoner och föreningar, överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen. Domstolen har avvisat vissa av överklagandena.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska

- a) undanröja punkt tre och fyra (rätteligen två och tre, domstolens anmärkning) i tillståndsmeningen i enlighet med nedan (se överstruken text att undanröjas; när det nedan hänvisas till ”bilaga 1” avser det bilaga till det överklagade beslutet):
  - ~~Kranplanerna ska vara placerade inom de grönmarkerade områdena eller inom vägkorridorerna enligt bilaga 1.~~
  - ~~Vägar får anläggas fram till vindkraftverk inom den flyttmån för vägar och vindkraftverk som anges i bilaga 1.~~
- b) ändra villkor två i enlighet med nedan:

- Villkor 2

Den slutliga anläggningsutförningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten senast en månad före anläggningsarbetena påbörjas. Kranplaner, upplagsytor och vägar ska placeras inom markerade områden i bilaga 1. Markförlagd kabel ska placeras inom markerad flyttmån för väg i bilaga 1. Övrig infrastruktur, som t.ex. kopplingskiosker, får placeras inom samtliga markerade områden i bilaga 1. Om kranplaner, upplagsytor, vägar, markförlagd kabel och övrig infrastruktur placeras utanför markerade områden i bilaga 1 ska detta samrådaskas med och godkännas av tillsynsmyndigheten. För angivna förändringar får dock inga anläggningsåtgärder vidtas inom områden med Naturvärde Klass 1 och 2 respektive VMI klass 1 och 2.

c) undanröja mening två och tre i villkor sju i enlighet med nedan (se överstruken text att undanröjas) samt att mening fyra i samma villkor ändras till följande lydelse (se understruken text att ändras):

- Villkor 7

Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten under drift får inte överstiga 40 dBA utomhus vid bostäder.

~~Under de tre första åren från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift ska verksamhetsutövaren en gång per år kontrollera bullernivån vid minst tre mätpunkter. Mätpunkterna ska framgå av kontrollprogrammet. Kontroll ska ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som medför risk att ljudvillkoret överskrids.~~ Kontroll ska även ske på tillsynsmyndighetens begäran. Den första kontrollen ska dock ske inom ett år från det att alla vindkraftverken driftsatts. Kontrollen ska i övrigt regleras i kontrollprogrammet.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar.

d) undanröja villkor 14–20 samt delegationsföreskriften D 3 i dess helhet och ersätta dessa med följande villkor:

- Villkor 14

Bolaget ska bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd om lämpliga skyddsåtgärder för att minska konsekvenserna för rennäringen.

Bolaget ska därför inför och under anläggningsfasen

- bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd om tidplanen för anläggningsarbetena i god tid före byggstart för att eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt,
- bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd om utformningen av anläggningen för att markskador och eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt t.ex. vid utformningen av vägar, ledningsdragningar och hantering av markskikt.

Bolaget ska därför under driftsfasen

- årligen, inför tid på året då renar får vistas i området, bjuda in Ohredahke, Raedtievaerie och Jijnjevaerie samebyar till samråd för ömsesidig information som kan vara av vikt för att undvika störningar för renskötsel i området,
- för det fall det blir nödvändigt att flytta förbi vindkraftparken eller samla in renar, i båda fall inom tre km från vindkraftverk, ska verksamhetsutövaren stänga av sådana vindkraftverk vid högst två tillfällen per vinterperiod (den 1 oktober–den 30 april) och då under högst tre dygn per respektive sådant tillfälle.
Begäran av berörd sameby ska framställas till bolaget senast tre dagar innan avstängningen önskas;

e) undanröja mening två i förordnandet om ekonomisk säkerhet i enlighet med nedan (se överstruken text att undanröjas):

- Ekonomisk säkerhet
Ni ska ställa en ekonomisk säkerhet om 1 350 000 kronor per vindkraftverk som uppförs för avhjälpan och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. ~~Tillståndet börjar inte gälla förrän säkerheten har godkänts av miljöprövningsdelegationen.~~ Denna säkerhet får ställas etappvis, men vindkraftverk med tillhörande fundament och anslutande vägar får inte börja anläggas förrän säkerhet för hela den etapp som de ingår i har godkänts av miljöprövningsdelegationen. Säkerheten ska justeras efter konsumentprisindex där april månad år 2021 utgör bas.

Bolaget har framställt ett yrkande i andra hand vad gäller yrkande c): Skulle domstolen anse att det bör regleras om en första kontroll efter drifttagande yrkar Bolaget att det regleras enligt följande: ”*Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar inom ett år, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift.*”

P.M, R.B, Finnåbygdens intresseförening, T.H2, T.H , M.H, U.T och P.A har yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut ska upphävas, som mark- och miljödomstolen uppfattar det. **Finnåbygdens intresseförening** (föreningen) har därutöver yrkat att MKB:n ska underkännas och att samrådet ska göras om, som domstolen uppfattar det. Föreningens inställning är att bolagets yrkande a) om ändring i tillståndsmeningen ska lämnas utan bifall, och att bolagets yrkande e) om förändring vad gäller ekonomisk säkerhet ska avvisas. **T.H2** har utöver vad som nämnts ovan yrkat att bolaget ska åta sig att återställa en vattenkälla eller ersätta honom om källan försämras genom vindkraftsetableringen, samt att han ska få 5 000 kr i ersättning för resor och telefonkostnader.

Bolaget har motsatt sig ändring av beslutet på annat sätt än bolaget yrkat.

UTVECKLING AV TALAN**Bolaget*****Tillståndsmeningen – yrkande a)***

Placering av väg och kranplaner regleras normalt inte i tillståndsmeningen. Hanteringen av denna typ av detaljprojektering regleras vanligen genom allmänvillkoret och/eller de särskilda villkoren. Den nuvarande regleringen innebär att ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a § miljöbalken (MB) kommer att krävas för varje justering av väg och kranplan utanför markerat område. Det är varken miljö- eller kostnadsmissigt motiverat att detaljprojekteringsfrågor av det här slaget ska kräva ändringstillstånd. För att inte lämna frågan om vägarnas och kranplanernas placering oreglerad i tillståndet har Bolaget föreslagit ett nytt villkor två. I villkoret specificeras placeringen av infrastrukturen och att ett samrådsförfarande ska äga rum vid avvikelser, se nedan.

Nytt villkor 2 – yrkande b)

Villkor 2 i beslutet föreskriver att ett förslag till anläggningsutformning ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan anläggningsarbetena påbörjas. Villkoret anger även att tillsynsmyndigheten ska godkänna förslaget. Bolaget anser inte att det är miljömässigt motiverat att tillsynsmyndigheten ska godkänna placering av infrastruktur inom de markerade områdena som framgår av bilaga 1 till tillståndet. Dessa områden har redan noggrant inventerats och utretts av Bolaget. Bolaget har därför föreslagit en ny lydelse av villkor två innebärande att infrastruktur får placeras inom markerade områden i bilaga 1 samt att avvikelser ska samrådats med och godkännas av tillsynsmyndigheten.

Givet projektets tidsramar och storskalighet kan ändringar av detaljprojekteringen behöva göras innan anläggningsarbetena påbörjas. Med hänsyn till detta menar Bolaget att det är tillräckligt att den slutliga anläggningsutformningen *redovisas senast en månad* före anläggningsarbetena påbörjas.

Det nuvarande villkoret föreskriver vidare att *”verk, vägar, kranplaner etc. ska anläggas så att behov av sprängning och uttag av massor minimeras”*. Bolaget konstaterar vid detta att prövningsmyndigheten har att ta ställning till vilka skyddsåtgärder och vilka begränsningar i verksamheten som behövs från miljösynpunkt och som är skäligen att kräva genom att i villkor föreskriva olika försiktighetsmått (MÖD 2009:2). Även om villkor kan utformas på olika sätt måste de uppfylla vissa krav. En allmän utgångspunkt är att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär (MÖD 2009:2). Ett villkor måste vidare vara utformat så att det inte råder någon tvekan om vad som krävs av tillståndshavaren och så att det går att objektivt fastställa när en överträdelse har skett (MÖD 2009:2 och Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 20 december 2019 i mål nr M 10029-18).

Det är över huvud taget inte möjligt att objektivt fastställa var gränsen för *”minimeras”* går. Det förhållandet att villkoret även föreskriver att *”/.../behovet av sprängning och uttag av massor [ska] redovisas och motiveras”* saknar även förankring i hur dessa frågor vanligen hanteras och kan inte heller anses vara skäligen motiverat. Detaljprojekteringen av verksamheten måste i första hand syfta till att nyttja vindresursen på bästa sätt och samtidigt minimera påverkan på omgivande naturmiljö. Det ligger dock givetvis inte i Bolagets intresse att utforma anläggningen på ett sätt att onödigt mycket överskottsmassor uppstår, utan detaljprojekteringen kommer sträva efter massbalans. I avsnitt 3.5 i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) framförs exempelvis att schaktmassor som genereras i samband med schaktning för fundament så långt som möjligt ska användas för anläggning av vägar. Det följer av det allmänna villkoret att Bolaget har en skyldighet att följa det åtagandet. Även mot denna bakgrund saknas det behov av att reglera masshanteringen särskilt i villkor. Ett villkor som det aktuella är därtill som noterat inte i linje med hur villkor normalt regleras för vindkraftsverksamhet, varför även konkurrensmässiga skäl talar däremot.

Villkor om bullermätningar – yrkande c)

Bolaget har inför framtagandet av MKB:n utfört ljudberäkningar enligt Naturvårdsverkets rekommendationer. Utredningen visar att riktvärdena innehålls vid samtliga beräkningspunkter för både A-vägd ekvivalent ljudnivå och lågfrekvent ljud, se närmare avsnitt 5.12 i MKB:n. Den sammantagna bedömningen i MKB:n är att påverkan i form av buller på ljudkänsliga punkter blir obetydlig. Bolaget avser vidare inför framtagandet av den slutliga layouten utföra nya ljudberäkningar för den slutliga verkstypen för att säkerställa att föreskrivna villkor innehålls. Det är vedertaget att bullerberäkningar av det här slaget ger en representativ bild av ljudpåverkan.

Med hänsyn till att ljudpåverkan från verksamheten bedömts som obetydlig och att ytterligare beräkningar kommer ske inför framtagande av slutlig layout är det enligt Bolaget inte motiverat att föreskriva att även mätningar på plats ska ske de tre första åren, i synnerhet inte som gjort med kontroll *en gång per år*. Det är enligt Bolaget tillräckligt att kontrollen regleras genom kontrollprogrammet samt att kontroll ska ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som medför risk att ljudvillkoret överskrids och när tillsynsmyndigheten begär det. Vidare ska framhållas att den typ av kontroll som miljöprövningsdelegationen har beslutat om inte utgör gängse praxis på området och att de ytterligare mätningarna endast kommer föranleda onödiga extra kostnader för Bolaget.

Villkor för rennäringen – yrkande d)

Miljöprövningsdelegationen har genom villkor 14–20 beslutat om villkor till skydd för rennäringen. Bolagets villkorsförslag som framgår av yrkande d) har emellertid redan prövats av denna domstol i samband med att tillåtligheten i förhållande till rennäringen avgjordes i mål nr M 3132-18. Härav ska Bolagets villkorsförslag fastställas. Under alla omständigheter kan inte mer långtgående skyddsåtgärder än vad Bolaget föreslagit i berört avseende fastställas. Detta utvecklas närmare nedan.

Miljöprövningsdelegationen beslutade den 9 oktober 2018 i ärende med dnr 551-2077-16 att avslå Bolagets ansökan om tillstånd till uppförande och drift av vindkraftpark vid Finnåberget. Miljöprövningsdelegationen prövade tillståndsansökan i förhållande till 2 kap. 6 § MB och verksamhetens påverkan på rennäringsen. Inom ramen för prövningen utvärderades Bolagets föreslagna skyddsåtgärder. Miljöprövningsdelegationen ansåg bl.a. att Bolagets föreslagna skyddsåtgärder inte var tillräckliga och att det inte var möjligt att fastställa rimliga villkor utan att påverka verksamhetens tillåtlighet.

Bolaget överklagade miljöprövningsdelegationens beslut till mark- och miljödomstolen som genom dom den 27 januari 2020 i mål nr M 3132-18 fann att miljöprövningsdelegationens beslut skulle upphävas och att målet skulle återförvisas till undersintansen för vidare handläggning. Domstolen konstaterade i domskälen att vindkraftsetableringen är tillätlig utifrån miljöbalkens regler och i linje med av riksdagen fastställda miljömål. Domstolen prövade – i likhet med miljöprövningsdelegationen – Bolagets föreslagna skyddsåtgärder i samband med tillåtlighetsbedömningen. Detta framgår av domskälen där domstolen inledningsvis refererat till att Bolaget, *enligt miljöprövningsdelegationen*, inte visat att det går att föreskriva *rimliga villkor* för vindkraften så att verksamheterna *kan samexistera*. Domstolen företog därefter en detaljerad påverkansbedömning och uttalade bl.a. följande beträffande den riksintresseklassade flyttleden:

” om leden kommer att användas i framtiden är oklart men eftersom bolaget har åtagit sig att ta vindkraftsparken ur drift vid en eventuell flyttning på leden innebär vindkraftsetableringen, enligt domstolens bedömning, inte att rennäringsen påtagligt försvåras”.

Slutsatsen gällande påverkan är tydlig:

” den störning på såväl vinterbete som flyttning som eventuellt kan uppkomma får anses vara acceptabel med hänsyn till vikten av en ökad produktion av förnyelsebar energi (jfr bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 4 september 2019 i mål M 6860–17). Enligt domstolens bedömning

utgör inte heller kumulativa effekter för rennäringsen något hinder för tillstånd. Vindkraften vid Finnåberget och rennäringsen kan samexistera. Mark- och miljödomstolen delar alltså inte miljöprövningsdelegationens bedömning att rennäringsen utgör hinder för etablering av vindkraft vid Finnåberget”.

Som konstaterats ovan har såväl miljöprövningsdelegationen som mark- och miljödomstolen prövat verksamhetens tillåtlighet i förhållande till rennäringsen. Både delegationen och domstolen har även, såsom framgår av besluts- respektive domskälen, beaktat Bolagets föreslagna skyddsåtgärder för just rennäringsen vid denna prövning. Härav ska Bolagets villkorsförslag som framgår av yrkande d), vilka motsvarar de som lades fram av Bolaget redan i samband med prövningen i domstolen (jfr Bolagets yttrande den 10 maj 2019 med tillhörande bilaga till mark- och miljödomstolen), fastställas. Redan med anledning härav följer att de av miljöprövningsdelegationen föreskrivna villkoren i berörd del ska undanröjas. Under alla omständigheter kan inte mer långtgående skyddsåtgärder än vad Bolaget föreslagit i berört avseende fastställas.

Bolaget motsätter sig därutöver villkor 14–20 enligt följande.

Miljöprövningsdelegationens villkor 17 och 18 föreskriver att Bolaget ska tillhandahålla tekniska hjälpmedel vid flytt respektive splittring av renar inom ett visst avstånd. Villkor 17 anger att det kan vara tekniska hjälpmedel såsom hägn, helikopter och/eller snöskotrar, men någon närmare specificering framgår inte. Villkor 18 anger att tekniska hjälpmedel ska tillhandahållas i skälig utsträckning, men inte heller här preciseras innebörden närmare. Det är inte heller specificerat vilka orsaker till splittring som kan utlösa villkoret, vilket i praktiken skulle kunna innebära att Bolaget behöver tillhandahålla tekniska hjälpmedel vid splittring oavsett orsak (t.ex. vid splittring till följd av rovdjur). Båda villkoren är med andra ord helt obegränsade såvitt avser omfattning och kostnad. Tillsynsmyndigheten har visserligen getts delegation att avgöra behovets omfattning genom förordnande D3, men Bolagets bestämda uppfattning är att villkor 17 och 18 – vars utformning kan

innebära ett mycket långtgående ansvar för Bolaget beroende på vilken tolkning tillsynsmyndigheten gör – inte kan anses vara en fråga av mindre betydelse som kan delegeras. Bolaget konstaterar vidare att villkor 17 föreskriver att de tekniska hjälpmedlen ska tillhandahållas inom 48 timmar från det att samebyarna påtalat behovet. Bolaget ifrågasätter starkt hur tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att avgöra behovets omfattning inom en till två dagar om oenighet skulle uppstå mellan Bolaget och berörd sameby – särskilt inte om samebyn t.ex. påkallar tekniska åtgärder på en fredag. Det är inte heller praktiskt möjligt för Bolaget att tillhandahålla hägn, snöskotrar och helikoptrar m.m. med så kort varsel. Till råga på allt riskerar Bolaget straffsanktioner om villkoret inte efterlevs.

Bolaget motsätter sig vidare villkor 19 som föreskriver att Bolaget, *vid risk för påkörning av ren inom vindparken*, tillfälligt ska avbryta *transportarbetena* till dess renarna lämnat vägområdet. Det framgår över huvud taget inte av villkoret vad som avses med ”risk för påkörning av ren”. Bolaget ställer sig frågande till om det är när en ren befinner sig på vägen, i närheten av vägområdet eller inom vindkraftparken. Det framgår inte heller av villkoret om det är en enskild transport eller samtliga transportarbeten som ska avbrytas ”vid risk för påkörning av ren”. Villkorets nuvarande utformning skulle mycket väl kunna tolkas som att transportarbetena inom hela vindparken ska avbrytas när sådan risk föreligger, vilket riskerar att försena hela projektet. Bolaget ifrågasätter i övrigt behovet av villkoret. Transportarbetena inom vindparken kommer utföras av behörig och utbildad personal som kommer iaktta hänsyn till omgivningen i samma utsträckning som gäller på alla andra vägar där ren, vilt m.m. finns i omgivningarna.

Bolaget motsätter sig även villkor 20 som föreskriver en betydligt mer utvidgad stoppreglering än vad Bolaget yrkat (enligt miljöprövningsdelegationens villkor ska fem istället för tre kilometer gälla för stoppregleringen). Bolaget har i den tidigare överklagandeprocessen i mål nr M 3132-18 tydligt redogjort för varför tre kilometer ska vara utgångspunkten i förevarande fall och inte fem kilometer, i huvudsak enligt följande (yttrande från den 10 maj 2019 i nämnda mål). Bolaget för ett omfattande

resonemang om undvikelseeffekter i avsnitt 4.1 i den kompletterande utredningen (bilaga 1 till överklagandet) och har även presenterat ett geografiskt påverkansområde där någon form av påverkan/undvikelse möjligen kan förväntas. Påverkansområdet bedöms i detta fall uppgå till projektområdet plus en buffertzona om tre km från projektområdesgränsen. Det är helt i linje med vad Mark- och miljööverdomstolen nyligen uttalat om gällande forskningsläge i frågan, se domen den 1 april 2019 i mål nr M 9258-17 (Fjällberg). I målet noterar domstolen att studier vid vindkraftparker visat att renar påverkas av vindkraftverk och att effekter har setts på tre till fem kilometers avstånd från vindkraftverken. Exakt på hur långt avstånd renarna påverkas beror som noterats i domen på förutsättningarna i respektive område. Beteendeförändringarna blir tydligare när parkerna är centralt belägna inom ett betesområde. Projektområdet Finnåberget har inte särskilt goda betesförutsättningar jämfört med andra betestrakter och används därmed i mindre utsträckning för vinterbete än kring de vindkraftparker som studerats i Malå och Lögdeå. Beroende på förhållandena i området avseende skogsbruket, relativt få områden med gammal skog samt områdets topografi och närhet till väg och järnväg är det också troligt att området fortsatt endast kommer att användas som reservbetesområde. Därför är det rimligt att anta en mindre undvikelsezon för Finnåberget än för andra områden. Trots detta har utredningen av försiktighetskäl antagit samma undvikelsezon, tre km, som Mark- och miljööverdomstolen utgick från i sin dom för Gabrielsberget, där projektområdet används för renbete nästan årligen och där betesförhållandena är betydligt bättre. Det finns inte skäl att anta en större undvikelsezon för Finnåberget.

Bolaget får vidare framhålla att miljöprövningsdelegationens villkor 14 och 16 föreskriver att bolaget *ska samråda med berörda samebyar*. Bolaget konstaterar i detta sammanhang att det inte är ovanligt att samebyarna är svårkontaktbara (särskilt inför och under vinterbetesperioden). För att Bolaget ska ha faktisk möjlighet att efterkomma villkoret anser Bolaget att det bör utformas som så att Bolaget endast har en skyldighet att *bjuda in* Ohredahke, Raedtievaerie och

Jijnjevaerie till samråd. Detta är det moment Bolaget själv kan råda över. Annan reglering blir rättsosäker.

Som redogjorts för ovan har prövningsmyndigheten att ta ställning till vilka skyddsåtgärder och vilka begränsningar i verksamheten som behövs från miljösynpunkt och som är skäligen att kräva genom att i villkor föreskriva olika försiktighetsmått. Även om villkor kan utformas på olika sätt måste de uppfylla vissa krav. En allmän utgångspunkt är att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär. Ett villkor måste vidare vara utformat så att det inte råder någon tvekan om vad som krävs av tillståndshavaren och så att det går att objektivt fastställa när en överträdelse har skett.

Bolaget konstaterar sammanfattningsvis att flertalet av de föreskrivna villkoren inte uppfyller det grundläggande kravet på klarhet och tydlighet som följer av miljöbalken. Bolaget anser därutöver att de föreskrivna villkoren inte kan anses motiverade och skäligen givet förutsättningarna i målet. Bolaget poängterar härvid att det endast är Jijnjevaerie sameby – vars närmsta lossningsplats ligger ca 13 km från närmaste verk och vars nyckel- och kärnområde ligger utanför projektområdet – som har haft synpunkter på verksamheten. Dessa synpunkter framfördes dessutom i ett mycket tidigt skede av processen och baserades, som det får förstås, på bl.a. missförstånd om vindkraftparkens faktiska lokalisering (jfr Bolagets överklagande den 20 december 2018 till mark- och miljödomstolen). Övriga tre samebyar (Ohredahke sameby, Raedtievaerie sameby och Voernese sameby) har, som tidigare konstaterats, meddelat att de *inte har något att erinra eller att de inte berörs av den ansökta verksamheten*. Såvitt avser verksamhetens påverkan på Jijnjevaerie sameby och övriga samebyar hänvisar Bolaget till vad som redan framförts i mål nr M 3132-18.

Förordnande om ekonomisk säkerhet – yrkande e)

Bolaget konstaterar att den av miljöprövningsdelegationen valda formuleringen om koppling till giltighet inte är vedertagen. Tvärtom följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer att tillståndet som utgångspunkt gäller från den dag det vinner laga kraft. Mot denna bakgrund ska Bolagets yrkande bifallas. En annan sak är att det givetvis kan regleras att tillståndet inte får tas i anspråk innan Bolaget ställt erforderlig säkerhet. Detta är också helt i linje med praxis och följer redan av förordnandet om ekonomisk säkerhet i övrigt.

P.M

Han bor på D cirka åtta månader per år och har därför god kännedom om de lokala förhållandena. Miljöprövningsdelegationens beslut är baserat på inaktuella förutsättningar, vilket har lett till ett felaktigt beslut. Bland annat är kungsörnsinventeringen för gammal (genomförd 2014 och 2015). Utredningarna bör därför uppdateras. Man bör också ta hänsyn till Naturvårdsverkets rekommendationer om kungsörn i syntesrapport 6740. Inventering har skett översiktligt och fokuserat på naturskogselement snarare än rödlistade arter.

Ljudnivåerna vid D kommer att överstiga 35 dBA. Här bör försiktighetsprincipen tillämpas. Vallen nyttjas cirka åtta månader om året av olika familjer. Det framgår inte vad D definieras som (bostad, fritidhus eller byggnader).

Sådan närfältsmätning som anges i villkor 7 är ointressant ur Ds synpunkt. Istället bör immissionsmätning utföras där. Bolaget bör utge ersättning om ljudnivåerna inte innehålls.

Skuggbildningen enligt MKB kommer vara ett problem för boende på D. Han ifrågasätter om frågan om mikroplaster som sprids i naturen och till renar är utredd.

R.B

Vindparken kommer förstöra värdet på hans marker och helhetsupplevelsen av området. Buller och ljusföroreningar kommer störa lugnet på platsen. Många människor har nästan missat att kungörelsen rörde det aktuella området eftersom platsangivelsen i kungörelsen var otydligt utformad. Sverige behöver inte mer el. Det är märkligt att han inte kallades till samråd med tanke på att han äger mark i närheten av vindkraftsetableringen.

Föreningen***Utförda utredningar***

Miljöprövningsdelegationen har inte besökt området, utan gett bolaget tolkningsföreträdare vad gäller i stort sett alla frågor. Någon oberoende undersökning är inte utförd, eftersom Naturvårdsverket i stort sett avstått från att yttra sig.

Miljöprövningsdelegationen har godkänt bolagets utredningar m.m. trots att de är otillräckliga, delvis inaktuella och att betrakta som partsinlagor. Erfarenheten från de närboende och det faktum att nästan hela befolkningen i de sex närbelägna byarna är emot byggandet av vindparken bör väga tyngre än den gjort i det överklagade beslutet. Vindkraften bör spridas jämnare över landet.

Miljöprövningsdelegationen har godkänt samrådet trots att något sådant inte har ägt rum.

Bolagets inventeringar vad gäller arkeologiska undersökningar utgörs till största del av registersökningar och är därför otillräckliga. Detta visas också av att Bolaget först hävdade att inga byggnader fanns i det ursprungliga området, men ändrade sig efter att föreningen påpekade förekomsten av en fäbod. Nu ligger fäboden utanför området men kommer omges av vindkraftverk, vilket är förkastligt. Fäbodarna i området bör klassas som fornlämningar eftersom de funnits sedan före 1850. Det finns tydliga spår av tidig samisk närvaro och förekomst av forn- och kulturlämningar inom området. Företaget Landskapsarkeologerna anger i sin undersökning att vindkraftsverk blir ett verkligt främmande inslag i den nära nog

unika miljön i närliggande fjällbyar och fåbodar. Det finns tio fåbodar och några fjällbyar inom en radie av fem kilometer runt den norra delen av projektområdet, varför etableringen är oacceptabel.

Buller och ljusstörningar

Den visuella förändringen för fastighetsägare m.fl. i området blir stor.

Miljöprövningsdelegationen har godkänt bolagets synbarhetsanalyser trots att dokumentation av hinderljusen saknas, utan beaktande av att detta är skogsbygder vilka är helt mörklagda under halva året. Trots att kommunen inte angett området som s.k. tyst område är området att betrakta som ett tyst område, varför lägre ljudnivåer bör accepteras. Det måste vara möjligt för lokalbefolkningen att begära bullermätning, då erfarenheter från befintliga vindparker visar på stor skillnad när det gäller upplevd bullernivå. Vintertid är bullernivån avsevärt högre än sommartid.

Djurliv

Bolagets påståenden vad gäller djur och fåglar är felaktiga. Rovfåglar kommer att drabbas negativt. Kungsörn flyger inom området, som mark- och miljödomstolen uppfattar det. I stort sett alla myrar i norra delen är viktiga spel- och reproduktionsplatser för skogshöns. Med tanke på skogshönsens populationsvariationer över 6–8 år kan inte enstaka inventeringar, utan medverkan av lokalbefolkning, anses tillräckliga. De många vindkraftverk som gränsar till dessa myrar och till spelplatsen Storflon har alldeles för korta skyddsavstånd. Även vid Byxflon, Tågmyran, Lillflon och Bärflon är spelplatser för skogshöns.

Utpekandet som riksintresse för vindkraft måste vägas mot djurlivets intressen. Nya data om fladdermöss visar att de påverkas betydligt mer av vindkraftverk än vad som tidigare trots. Övriga däggdjur kommer att drabbas av fragmentisering och habitatförluster i och med denna och kommande vindparker i området. Området håller goda stammar av hjortdjur, rovdjur och övriga däggdjur, och är ett populärt jaktområde, som riskerar att försvinna.

Natur

Det finns risk för minskad biologisk mångfald och påverkan på känsliga ekosystem i de längre och kortare bäckar som rinner upp på de högst belägna myrarna. Bolaget har fått i princip fria händer vad gäller arbeten i och invid vattendrag.

Vindkraftverken kommer inte skymmas av vegetation när skogen avverkas.

Bolagets yrkande a) om ändring i tillståndsmeningen

Tillsynsmyndigheten, inte bolaget, ska sköta frågor om justeringar, ändringstillstånd och masshantering.

Övrigt

Miljöprövningsdelegationen har gett bolaget tillstånd att uppföra master i området. Detta ger signalen att bolaget kommer få tillstånd till den i målet aktuella verksamheten och föregriper mark- och miljödomstolens prövning av målet.

T.H2

Vindparken kommer medföra störningar för honom och för djurlivet, bland annat i form av blinkande ljus och rörliga skuggor. Det kommer bli sämre klimat i skogen.

T.H och M.H

Det är märkligt att man får bygga vindkraftverk så nära Tärsjön, som är välbesökt året om. Fisket i sjön kommer förstöras. Skog som inte är avverkningsmogen kommer huggas ner.

U.T och P.A

De saknar fotomontage från Språtabergets fäbodvall där de har planer på turistverksamhet med kafé. Fäbodvallen har enligt kommunens översiktsplan ett högt skyddsvärde, varför särskild hänsyn ska tas. Fäboden används till rekreation, vilket gör vindkraftsetableringen särskilt olämplig där.

De befarar att det kommer att spridas mikroplaster från verkens vingar. Det finns undersökningar som tyder på att rotorbladen tappar cirka tio procent av sin totala vikt under en 15-årsperiod vilket skulle ge cirka 6 ton mikroplaster i naturen. Eftersom det är mycket myrmark, sjöar, bäckar och kalkkällor i området skulle det vara direkt olämpligt. De har 30–40 nötkreatur som dricker ur vattendrag och betar i området varje sommar. De oroar sig för lågfrekvent buller. De önskar slippa de olägenheter som kommer att uppstå under byggtiden.

Parterna har gett in skriftlig bevisning.

YTTRANDE FRÅN REMISSINSTANS

Sametinget har i egenskap av remissinstans yttrat i huvudsak följande.

Villkor 14–20 i det överklagade beslutet ska gälla även fortsättningsvis. Det finns stor risk att vindkraftsanläggningen tillsammans med andra verksamheters kumulativa effekter påtagligt kommer att försvåra rennäringens bedrivande i området. Det är ostridigt att berörda samebyar är under hårt press från befintliga exploateringar och andra störningar. Domstolens bedömning i M 3132-18 att rennäring och vindkraft kan samexistera och att inte heller kumulativa effekter för rennäringen utgör hinder för tillstånd för vindkraft, är därför förvånande för Sametinget.

Aktuellt område måste fortsättningsvis kunna nyttjas som vinterbete. Flyttleders funktion måste säkerställas. Det är effekterna av åtgärderna på renskötelsen som är avgörande i en bedömning om en verksamhet får komma till stånd eller inte. De villkor som anges i miljöprövningsdelegationens beslut är nödvändiga för att tillgodose att renskötelsen ska kunna fortsätta bedrivas.

Rennäringen är en förutsättning för den samiska kulturen. Riksintresseskyddet för rennäringen tillkom pga. rennäringens svårigheter att hävda sig mot starka exploateringsintressen. Staten har en skyldighet att tillförsäkra att renskötelsen kan

fortsätta att existera även för kommande generationer varför markerna är av den största betydelse. Vinterbetesmarkernas särskilda betydelse för renskötseln bör särskilt beaktas.

Ingrepp och ändrad markanvändning i Sápmi har idag nått en historiskt omfattande nivå. Pressen från olika aktörer som önskar nyttja naturresurserna är större än någonsin tidigare. Den kumulativa effekten av alla förändringar kan leda till att det inom vissa områden inte längre går att bedriva en ekonomisk eller ekologisk hållbar renskötsel och därmed påverkas även den samiska kulturen. En rapport från Naturvårdsverket visar hur bolags miljökonsekvensbeskrivningar vid exploatering av mark tar otillräcklig hänsyn till kumulativa effekter på samebyar och deras renskötsel och att det behövs en starkare statlig reglering kring samiska rättigheter i tillståndsärenden.

Kunskapsläget om påverkan av vindkraft på renskötseln har förbättrats t.ex. genom forskning som visar på att vindkraft och luftburna kraftledningar ger undvikelseffekter på renar både under anläggningstid samt under driftfas. Ett tio år långt forskningsprojekt vid Oslo universitet visar att vindkraftens störningar på renar är större än vad tidigare forskning i Norge och Sverige visat. Relativt små vindkraftparker (med 15 vindkraftverk) gav stora effekter på renarna och områden upp till en mil från vindkraftsverken nyttjades avsevärt mindre än jämfört med innan vindkraftsutbyggnaden.

I flera tillstånd till vindkraft bedöms att renskötsel och vindkraft kan samverka, men forskarna menar nu att den bedömningen kan vara felaktig. 3 km störningszon är alldeles för litet.

Jijnjevaerie sameby uppger att de är i en turbulent omvandlingsfas på grund av alla intrång i vinterbeteslandet och att alla områden där man har betesrätt är viktiga. De områden som av bolaget och domstolen uppfattas ha mindre betydelse kan i

framtiden bli viktiga på grund av störningar från andra verksamheter, klimatförändringar och rovdjurstryck.

Åtgärder och villkor ska utformas så att samebyn ska kunna fortsätta nyttja området, vinterbetesmarkerna ska förbli beteskraftiga även på lång sikt och underlätta för renskötarna i det praktiska arbetet samt kompensera för det merarbete som uppstår på grund av vindkraftparken. Det är bolaget som ska åläggas villkor till skydd för rennäringen och ett sådant åläggande får inte direkt eller indirekt ställa krav på att samebyn ska bedriva sin renskötsel på ett visst sätt. Villkoren ska avhjälpa alla berörda renägare som avser att nyttja vinterbetesområdet.

Ohredahke, Raedtievaerie och Jiingevaerie samebyar har avstått från att yttra sig.

YTTRANDE FRÅN LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i allt väsentligt anslutit sig till miljöprövningsdelegationens bedömning. Länsstyrelsen har anfört att bolaget förutsätts förstå skillnaden mellan prövningen av vindmätningmasterna och prövningen av det tillstånd som det aktuella målet rör. Den omständigheten att ett bolag får möjlighet att sätta upp en mast är ingen garanti för ett tillstånd till en vindkraftpark.

Angående ljudvillkoren

Länsstyrelsen anser att villkoren i tillståndsbeslutet följer gällande praxis

Länsstyrelsen anser att det är tillräckligt att tillsynsmyndigheten har möjlighet att begära kontroll och mätningar när de bedömer att det är befogat. Dessutom ska den ekvivalenta ljudnivån kontrolleras en gång per år under de tre första åren i drift enligt villkor 7.

Angående arkeologisk fältinventering

Även om länsstyrelsen helst ser att bolag utför arkeologiska fältinventeringar inför ansökningar, så har de möjlighet att vänta in anläggningsskedet. Det är inför anläggningsskedet som länsstyrelsen har möjlighet att kräva en arkeologisk fältinventering.

Angående ekonomisk säkerhet

Länsstyrelsen anser att den ekonomiska säkerheten i tillståndet är i linje med vad som fastställs i beslut idag.

Angående Sametingets yttrande

Länsstyrelsen anser att det behöver finnas tillräckliga villkor i beslut om tillstånd till skydd för det allmänna rennäringsintresset. Därför instämmer länsstyrelsen med sametinget om att villkor 14–20, till skydd för rennäringen, ska fastställas enligt miljöprövningsdelegationens beslut.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV YTTRANDEN**Rennäring, fåglar, kulturmiljö och ljud**

Vad gäller rennäringsfrågan saknas det förutsättningar att föreskriva mer långtgående skyddsåtgärder än vad Bolaget åtagit sig inför prövningen vid mark- och miljödomstolen. Bolaget hänvisar till tidigare yttranden till miljöprövningsdelegationen i denna fråga och vad gäller frågor om bl.a. fåglar, fladdermöss och samråd.

Av det yttrande som bolaget tidigare gett in till miljöprövningsdelegationen framgår i huvudsak följande angående fåglar. Det kända kungsörnsreviret är fortsatt aktivt. Det finns inga ytterligare kända kungsörnsrevir inom tre km från projektområdet. Baserat på befintligt kunskapsläge kvarstår tidigare bedömningar som gjorts i MKB. Bolaget tar hänsyn till de senaste rekommendationer vad gäller skyddszon för tjäder och orre.

Av ovan nämnda yttrande framgår i huvudsak följande vad gäller kulturmiljön. Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar tydligt fäbodan inom 10 km Fäbodmiljön vid Flakabacken har rapporterats som fornminne av Finnåbergets intresseförening och saknar antikvarisk bedömning. Den ligger utanför projektområdet. Bolaget noterar vidare att kulturmiljölagen gäller parallellt med miljöbalken, vilket kan aktualiseras efter tillståndsprövningen.

Av ovan nämnda yttrande framgår i huvudsak följande angående ljud. Området för vindkraftparken är inte utpekade som ett tyst område i översiktsplanen. Gällande värde avseende ljud från vindkraftverk, dvs. 40 dB(A) vid bostäder, kommer att innehållas av Bolaget.

Vindmätningmaster

Det stämmer att bolaget har uppfört två vindmätningmaster i området. Masterna har prövats i separat ordning genom samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Uppförandet av mätmasterna har skett i behörig ordning och är inte del av nu aktuell tillståndsprocess. Mätmasterna syftar till att ge Bolaget fördjupad information om vindförhållandena på platsen, vilket ger Bolaget möjlighet att optimera förutsättningarna för verksamheten.

Lokalisering

Lokaliseringen av vindkraftparken är lämplig. Ingen av de enskilda klagandena har permanenta bostäder direkt i verksamhetens närhet. Endast ett fåtal bostäder finns inom fem kilometer från vindkraftparken. Vissa av de inkomna synpunkterna rör därutöver fastigheter och andra värden som ligger på flera kilometers avstånd från närmsta verk i presenterad layout.

DOMSKÄL

Kan verksamheten tillåtas?

Mark- och miljödomstolen delar Miljöprövningsdelegationens bedömning att miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas. Domstolen delar också Miljöprövningsdelegationens uppfattning att verksamheten kan tillåtas och att placeringen är lämplig, förutsatt att tillståndet till verksamheten förenas med villkor för att minimera skador för närmiljön och andra motstående intressen.

P.Ms, R.Bs, Finnåbygdens intresseförenings, T.H2s, T.Hs, M.Hs, U.Tsoch P.As överklaganden bifalls alltså inte.

Vad bör regleras i villkor och hur ska villkor utformas?

Placering av vindkraftverk, vägar och kranplaner m.m.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att ett beslut om tillstånd i förekommande fall också ska innehålla bestämmelser om den tid tillståndet ska gälla, bestämmelser om verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt, tillsyn, besiktning och kontroll, avgiftsskyldighet, samt de villkor som behövs, bl.a. med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser. Det framstår inte som motiverat ur miljöskyddssynpunkt att reglera placeringen av anläggningsdelar i tillståndsmeningen på det sätt som skett i det överklagade beslutet. Det bör istället ske i form av villkor för tillståndet.

Domstolen konstaterar att tillsynsmyndigheten har möjligheter att kräva underlag, vägra godkännande av en placering utanför de utpekade områdena och att förelägga bolaget om att söka ändringstillstånd om avvikelser blir för stora från den sökta verksamheten.

Vilka krav ska ställas på hur ett villkor formulerats?

Om en verksamhetsutövare åsidosätter ett villkor eller andra bestämmelser i ett tillstånd som har beslutats med stöd av miljöbalken kan detta leda till att verksamhetsutövaren i vart fall åläggs att betala miljöstraffavgift. Det är därför viktigt att villkoren är dels så tydligt formulerade att det är tydligt vad verksamhetsutövaren har ålagts, dels möjliga att uppfylla.

Buller

Bolaget anser att ljudpåverkan från verksamheten bedömts som obetydlig, att ytterligare beräkningar kommer ske inför framtagande av slutlig layout och att det därför inte är motiverat att föreskriva att även mätningar på plats ska ske de tre första åren med kontroll en gång per år. Det är enligt Bolaget tillräckligt att kontrollen regleras genom kontrollprogrammet samt att kontroll ska ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som medför risk att ljudvillkoret överskrids och när tillsynsmyndigheten begär det. Bolaget yrkar i andra hand att den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar inom ett år, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift.

Länsstyrelsen accepterar inte bolagets yrkande om ändring av ljudvillkoret.

Länsstyrelsen anser att en mätning ska ske inom ett år från det att alla vindkraftverken är resta. Länsstyrelsen konstaterar att tillsynsmyndigheten har möjlighet att begära att mätningar och beräkningar genomförs när förändringar eller andra omständigheter som kan ge upphov till att ljudvillkoret överskrids.

Mark- och miljödomstolen håller med länsstyrelsen om att den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras även genom immissionsmätningar utöver Bolagets förslag på närfältsmätningar och beräkningar. Domstolen håller med länsstyrelsen om att inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift ska en kontroll av den ekvivalenta ljudnivån utföras. Bolaget ska lämna förslag på metod och

mätpunkter till tillsynsmyndigheten och kontrollprogrammet, som ska godkännas av tillsynsmyndigheten, ska innehålla en närmare redogörelse för hur kontroll ska ske.

Villkor till skydd för rennäringen – bolagets yrkande d)

Mark- och miljödomstolen delar Miljöprövningsdelegationens bedömning att en förutsättning för att rennäring och vindkraftsverksamhet ska kunna samexistera i området är att vindkraftsverksamheten förenas med villkor som ger tillräckligt skydd för rennäringens fortsatta bedrivande. De villkor som bolaget föreslog till skydd för rennäringen i det tidigare målet har inte prövats eller fastställts av domstolen i det tidigare målet och är inte bindande för vare sig Miljöprövningsdelegationen eller mark- och miljödomstolen. Det har alltså ålegat Miljöprövningsdelegationen att självständigt pröva och fastställa villkor till skydd för rennäringen utan att vara bunden av bolagets förslag.

Mark- och miljödomstolen delar miljöprövningsdelegationens bedömning att skyldigheten att bjuda in till samråd ska avse berörda samebyar utan att dessa namnges. Vilka samebyar som kan anses berörda kan förändras under anläggningens livstid. Verksamhetsutövaren ska alltid vara skyldig att bjuda in de samebyar som vid varje tillfälle är berörda av verksamheten. Verksamhetsutövaren kan, vid tveksamhet, få besked från länsstyrelsen vilka samebyar som är berörda. Villkoren är alltså inte otydliga. När det gäller frågan om bolaget ska åläggas att samråda eller bjuda in till samråd konstaterar domstolen i enlighet med vad som anförts ovan att ett villkor ska vara utformat på ett sådant sätt att verksamhetsutövaren är den som också kontrollerar att villkoret kan uppfyllas. Bolaget saknar den kontrollen om det åläggs att samråda med samebyarna. Bolaget ska därför istället åläggas att bjuda in till samråd. För att bolaget ska kunna anses ha uppfyllt sin skyldighet att bjuda in till samråd måste inbjudan ha skett med sådan framförhållning och vid sådan tid att samebyn kan delta i samrådet.

Mark- och miljödomstolen delar också miljöprövningsdelegationens bedömning att verksamhetsutövaren ska åläggas att säkerställa att tekniska hjälpmedel

tillhandahålls, både vid planerad flytt och i händelse av att renhjorden skingras. Det är inte möjligt att lämna en uttömmande förteckning över vilka hjälpmedel som bör komma i fråga. Mark- och miljödomstolen, som har förståelse för att arbetet med att samla in en skingrad renhjord är brådskande, konstaterar emellertid också att det kan vara svårt för verksamhetsutövaren att säkerställa tillgång till aktuella hjälpmedel inom 48 timmar. Tiden bör därför förlängas till 72 timmar. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning finns det inte skäl att särskilt förordna att skingringen ska ha skett på grund av verksamheten i vindparken. Detta framgår av sammanhanget. När det gäller säkerställande av hjälpmedel för planerad flytt framstår det dock som oskäligt att förordna om kortare tid än fjorton dagar. När det rör sig om planerad flytt kan samebyn redan i planeringsstadiet underrätta bolaget om flytten, vilket underlättar för bolaget att tillhandahålla tekniska hjälpmedel.

Att inget av villkoren innehåller en uttömmande uppräkningslista av vilka tekniska hjälpmedel som kan komma i fråga leder till att frågan får prövas var gång den blir aktuell. Genom att frågan får hänskjutas till tillsynsmyndigheten och då också kan överklagas till mark- och miljödomstolen säkerställs att insatserna vid vart tillfälle blir adekvata. Att frågan hänskjuts till tillsynsmyndigheten innebär inget åsidosättande av villkoret. Villkorets relativa öppenhet innebär ingen risk för rättsförlust varken för verksamhetsutövaren eller för berörd sameby.

Villkor 19, om avbrytande av allt transportarbete vid risk för påkörning av ren inom vindparken, framstår mot bakgrund av den straffrättsliga regleringen som onödigt. Den ska upphävas. Det får antas att det generella straffhotet vid vårdslöshet i trafik (för den enskilde föraren) och vid underlåtenhet att tillse att det inte begås brott i verksamheten (för bolaget) är tillräckligt för att säkerställa att transporter sker på ett ansvarsfullt sätt.

Om berörd sameby och verksamhetsutövaren inte är överens om vilka hjälpmedel som ska tillhandahållas, behöver båda parter ett snabbt besked i frågan. Det är lämpligt att frågan prövas av tillsynsmyndigheten, på det sätt

miljöprövningsdelegationen föreskrivet. Att frågan kan hänskjutas till tillsynsmyndigheten, och sedermera, som andra tillsynsbeslut, överklagas till mark- och miljödomstolen, innebär också en trygghet för verksamhetsutövaren, som knappast kan anses ha underlåtit att följa villkoret om tillhandahållande av tekniska hjälpmedel om frågan hänskjutits till tillsynsmyndigheten. Det är också, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, en sådan fråga av mindre betydelse som kan delegeras till tillsynsmyndighet. Villkor D3. ska alltså inte upphävas.

Det finns inte heller skäl att på talan av bolaget ändra villkor 20.

Förordnande om ekonomisk säkerhet – bolagets yrkande e)

Bolaget har yrkat att förordnandet om ekonomisk säkerhet ska ändras så att tillståndets giltighet inte görs beroende av att ekonomisk säkerhet godkänns av miljöprövningsdelegationen. Bolaget har anfört att den valda formuleringen inte är vedertagen. Enligt 16 kap. 3 § MB får ett tillstånd enligt balken för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Förordnandet är alltså i enlighet med lag. Mark- och miljödomstolen avslår bolagets överklagande i denna del.

Eventuella brister i samråd och kungörelse

R.B har anfört att platsangivelsen i kungörelsen var otydligt utformad. Mark- och miljödomstolen konstaterar att annonstexten i kungörelserna, såväl inför som efter beslut, anger att den rör vindkraftpark Finnåberget och att området ligger cirka 15 km öster om Ragunda i Ragunda kommun och cirka 9 km nordväst om Granninge i Sollefteå kommun. Kungörelsen har varit tillräckligt tydlig för ändamålet.

R.B och föreningen har också haft synpunkter på samrådsförfarandet. Mark- och miljödomstolen konstaterar att samråd hölls i ärendet innan

miljöprövningsdelegationen avslag begäran om tillstånd (se delegationens beslut den 9 oktober 2018, dnr 551-2077-16). Ärendet återupptogs sedan av miljöprövningsdelegationen efter att mark- och miljödomstolen återförvisat ärendet dit. Domstolen bedömer att det inte finns brister i samrådsförfarandet.

Återställande av vattenkälla, ekonomisk kompensation m.m.

T.H2 har yrkat att bolaget ska åta sig att återställa en vattenkälla och att han ska få ekonomisk ersättning för bland annat telefonkostnader. Yrkandet om återställande av vattenkälla avvisas eftersom ett sådant yrkande inte kan prövas innan den eventuella skadan har uppstått. Yrkandet om ersättning för resor och telefonkostnader ogillas eftersom T.H2 inte har lämnat några uppgifter som visar att kostnaderna har varit skäligen påkallade för att tillvarata hans rätt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 31 maj 2022. Prövningstillstånd krävs.

För mark- och miljödomstolen

Marit Åkerblom

Målet har avgjorts av chefsrådmannen Marit Åkerblom, ordförande, och tekniska rådet Jari Hiltula samt de särskilda ledamöterna Krister Frykberg och Sven Olof Gustafsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Johan Månsson.